

V domovih se pripravljajo na nepredvidljivo jesen

Spoprijemanje s covidom-19

»Izkušeni« pravijo, da je okužene stanovalce najučinkoviteje nastaniti zunaj doma in drugim omogočiti normalno domsko življenje

LJUBLJANA – Domovi za starejše so se s pojavom covid-19 znašli pred težko preizkušnjo. Veliko jih je okužbo zajezilo, predvsem z izolacijo stanovalcev in zaposlenih s covidom-19. Ozdraveli stanovalci so se večinoma vrnili v domove, v katerih bi za ustrezno organizacijo dela v teh razmerah potrebovali več zdravstvenega kadra. Kako se z vsemi pridobljenimi izkušnjami pripravljajo na jesen, ko epidemiologi napovedujejo porast okužb s koronavirusom, verjetno pa tudi z drugimi virusi?

ANDREJA ZIBRET IFKO

V nekaterih domovih se s koronavirusom še spopadajo, na primer v **Domu starejših** Hrastnik, kjer imajo po zadnjih podatkih 22 okuženih stanovalcev in šest zaposlenih. Po zadnjih informacijah sta dve okuženi stanovalki tudi v Koroškem domu Dravograd v Črnečah, prvo je okužila njena sestra, ki je bila v stiku z okuženo osebo.

V **Domu starejših** občanov Metlika s 172 stanovalci so se prvi morali spoprijeti z okuženimi zaposlenimi in stanovalci. Direktorica Ivica Lozar je povedala, da od pojava koronavirusa 6. marca pri njih zelo pazijo na zdravstveno stanje stanovalcev in se pri sumu okužbe takoj odzovejo. Stanovalca prestavijo v sivo cono in mu odvzamejo bris. Preventiva je na prvem mestu, skrbijo za razkuževanje, uporabo mask, ustrezno razdaljo, obiski so omejeni.

Najboljša rešitev: v negovalno bolnišnico do ozdravitve

Od začetka epidemije se je v metliškem domu okužilo 54 stanovalcev in 17 zaposlenih. Trenutno stanje je pod nadzorom, pravi direktorica. Zaradi vzpostavitve treh con pa bi potrebovali dodatni zdravstveni kader. Četudi imajo v sivi ali rdeči coni enega samega stanovalca, morajo organizirati celotno ekipo za tri izmene. Če imajo stanovalce v obeh conah, potrebujejo dve ekipi za tri izmene.

Ivica Lozar je še dejala, da pri njih nastanitev stanovalcev s covidom-19 v mobilnih enotah ob domovih, kot so predlagali na ministrstvu za zdravje in v delovni skupini pri ministrstvu za delo, ne pride v poštev, saj bi imeli dvojne stroške. Po predpisih imajo oblikovani sivo in rdečo cono, ker imajo za to na voljo dodatne prostore.

V metliškem domu so že takoj na začetku našli rešitev, ki se je izkazala za učinkovito: stanovalce, ki so zboleli, so nastanili v posebno zgradbo, ki so jo opremili zunaj doma. Najboljša rešitev za jesen bi bila po mnenju Lozarjeve, da obolelega stanovalca prenestijo iz doma v negovalno bolnišnico do ozdravitve. Tako ne bi obremenjevali drugih stanovalcev, ki bi lahko živeli normalno domsko življenje, za katero tudi plačujejo.

Pomembno je odgovorno ravnanje zaposlenih

V postojnski enoti Doma na Krasu je bil okužen samo en stanovalce, je povedal direktor Matjaž Prelc. V enotah Doma na Krasu

je skupaj 52 stanovalcev. V Postojni imajo dve stanovanji z 11 stanovalci, v Dutovljah hišo s 13 stanovalci, v Sežani pa hišo in štiri stanovanja s skupaj 28 stanovalci. Trenutno nimajo okužb, kadrovsko pa so pokriti, pravi direktor. Meni, da predlog o mobilnih enotah ob domovih za okužene stanovalce ni dobra rešitev. Po njegovem je treba predvsem upoštevati strokovne smernice in se strogo držati navodil za preprečevanje okužb.

»Da okužb ni bilo, gre zahvala zlasti mojim sodelavkam in sodelavcem za odgovorno ravnanje,« pravi Prelc. V njihovih enotah so obiski dovoljeni z upoštevanjem varnostnih standardov, kot so uporaba maske, razkuževanje, upoštevanje medsebojne razdalje. »Naši stanovalci hodijo s spremstvom na enodnevnne izlete na morje, po nakupih v Dutovlje ali drugam, vse to pa z upoštevanjem varnostnih standardov,« še pravi direktor.

Primanjkuje zdravstvenih delavcev in kuharjev

V **Deosovem Centru starejših** Horjul s 157 stanovalci je bilo od marca do maja okuženih 21 stanovalcev in pet zaposlenih, je povedala direktorica Irena Vinček. Trenutno stanje v domu je dobro. V Horjulu so zasedena vsa mesta, kar pomeni, da so v center medtem prišli tudi novi stanovalci. Potrebovali bi predvsem več bolničarjev in srednjih medicinskih sester, zdaj jim primanjkuje tudi kuharjev.

Na vprašanje, kako se pripravljajo na jesen, je direktorica odgovorila, da so takoj po končani epidemiji v družbi **Deos** začeli urejati vseh osem centrov, tako da so predelaličasne sive cone, ki so bile pripravljene z začasnimi pregradami iz najlona in lesa, in postavili trajne pregrade za filtre. Postavili so stene in vrata iz aluminija ter stekla; v normalnem obdobju so odprta, pri sumu na okužbo pa jih lahko nemudoma zaprejo in vzpostavijo sivo cono. Od februarja kupujejo zaščitna sredstva in razkužila v večjih količinah.

»V vseh **Deosovih** centrih imamo izdelane krizne načrte za nepretrgano delovanje in jih sproti dopolnjujemo z novimi navodili in priporočili NIJZ, MZ, MDDSZ ter drugih strok, kako obvladati razmere v **domovih za starejše**. Stalno spodbujamo in izobražujemo zaposlene o preprečevanju prenosa okužbe z virusom sars-cov-2 in uporabi osebne varovalne opreme, pomembnosti zaščitne opreme, ravnanju z zaščitno opremo, higieni rok in dezinfekciji prostorov,« je povedala Vincekova.

Zaposleni v Centru Horjul so posneli kratek film, kako obleči in pravilno sleči osebno varovalno zaščitno opremo, da se okužba ne prenese. Posnetek je pripomoček za izobraževanje in je dosegljiv na njihovi spletni strani <https://www.deos.si/care-centres/horjul/> video-koticek/. Na spletnih straneh tudi informirajo svojce o stanju v centrih in načinu izvajanja obiskov.

Za zajezitev širjenja je pomembna hitrost ukrepanja

Kot še pravi Vincekova, je pri okužbi v **domovih za starejše** pomembno vedeti, da je hitrost ukrepanja bistvena za zajezitev širjenja okužbe, kar se je pokazalo tudi v horjulskem centru: »Tvegane širitve okužbe je večje, saj živi veliko ljudi na majhnem območju, zato je dobrodošla vsaka premetitev okuženih, tudi v mobilne zabojnike, če jih lahko postavimo pred domove; seveda če stanovalci ne potrebujejo bolnišničnega zdravljenja, imajo lažje simptome ali so brez njih. Poudariti je pomembno, da je taka premetitev samo za določen kratek čas. Glede na izkušnje iz Horjula govorimo o največ dveh mesecih.« Poudar-

ja, da je dobrodošla vsaka pomoč obeh ministrstev, saj gre za skupno skrb za stanovalce in zaposlene v **domovih za starejše**.

Zavod Pristan ima sicer 12 občinskih koncesij za izvajanje pomoči družini na domu, v okviru zavoda pa deluje tudi **Center starejših** Pristan Vipava s 104 stanovalci. Prvega okuženega stanovalca s covidom-19 so tam zaznali 3. julija, od tedaj pa so imeli 15 okuženih stanovalcev in 10 okuženih zaposlenih, je povedal direktor Martin Kopatin. Od 13. avgusta nimajo več okuženih.

»Ker v domu ni več okužbe, se življenje stanovalcev in delo zaposlenih počasi vračata v običajne okvire. Obiski so dovoljeni pod posebnimi pogoji, za stanovalce ponovno izvajamo vse potrebne aktivnosti. Pri svojem delu upoštevamo vsa navodila in priporočila NIJZ,« je povedal direktor. Poudarja pa, da se je ob izbruhu covid-19 še dodatno okreplil problem kadrovske podhranjenosti, saj je bilo ob že tako skromni kadrovski zasedbi določeno število zaposlenih napotnih v karanteno: »Pomagali smo si s študenti medicine in zdravstvene nege. Na pomoč nam je priskočilo tudi nekaj zaposlenih iz okoliških domov. Pomanjkane kadra se najbolj občuti pri neposrednem delu s stanovalci, manjka predvsem zdravstvenih tehnikov, bolničarjev, bolniških strežnic, fizioterapevtov in delovnih terapevtov.«

Oblikovanje urgentne ekipe zaposlenih

Kot največji izziv v pripravah na nepredvidljivo jesen je Kopatin poleg zagotavljanja potrebnega kadra izpostavil ustrezno prostorsko ureditev. Zagotoviti je namreč treba rdečo cono, tako imenovane čiste in nečiste poti ... Posebno pozornost namenjajo tudi zagotavljanju zaščitne opreme, ki je veliko finančno breme: »Pomembno je, da se vsi zaposleni, stanovalci in obiskovalci zavedamo nujnosti doslednega upoštevanja priporočil NIJZ.«

Kopatin sicer ne nasprotuje nastanitvi stanovalcev v mobilne enote ob domovih, seveda če je standard bivanja v teh enotah ustrezen in je ustrezno poskrbljeno tudi za delovne razmere zaposlenih. Meni pa, da bi bilo smiselno na ravni regij ali na še

ožjem območju oblikovati urgentno ekipo zaposlenih, ki bi prišla pomagat v dom, kjer bi se okužba pojavila: »Vsak **dom za starejše**, zdravstveni dom, bolnišnica, posebni zavod bi moral dati na razpolago določeno število zaposlenih. Tako bi lahko hitro zagotovili vsaj 10 zaposlenih, ki lahko pri izbruhu okužbe pomembno pripomorejo k razbremenitvi kadra.«

Z okužbami v **domovih za starejše** se bodo verjetno srečevali tudi v prihodnje: »Prepričan sem, da sta tedaj najpomembnejša požrtvovalnost zaposlenih in sodelovanje vseh pristojnih institucij – zdravstvenih domov, NIJZ, občin, civilne zaščite, ministrstev ...«

Tveganje širitve okužbe v domovih je večje, saj v njih živi veliko ljudi na majhnem območju.

Obiski so dovoljeni z uporabo maske, razkuževanjem, upoštevanjem medsebojne oddaljenosti ...

Kadrovske težave, ker so kljub že tako skromni zasedbi nekateri zaposleni napoteni v karanteno.

OKUŽBE V 22 DOMOVIH ZA STAREJŠE

Po podatkih NIJZ so se od marca okužili zaposleni in stanovalci v 22 domovih za starejše: v DSO Maribor, enoti Pobrežje, DSO Novo mesto, DSO Radenci, DSO Štore, DSO Talita Kum Postojna, DSO Trebnje, DSO Trnovo, DSO Ljubljana Vič - Rudnik, v enotah Kolezija in Bokalci, v Domu sv. Jožef Celje, MGC Domžale, DSO Črni Vrh, DSO Dom na Krasu, enoti Postojna, Deos Centru Horjul, v DSO Hrastnik, Ljutomer, Metlika, Naklo, Radovljica, Rakičan, Šmarje pri Jelšah, v Centru starejših Pristan Vipava in Koroškem domu Dravograd v Črnečah.

V nekaterih domovih menijo, da nastanitev okuženih stanovalcev v mobilne enote ob domovih ni primerna, v drugih pa, da je dobrodošla vsaka možnost premestitve okuženih, če so zanje zagotovljeni ustrežni standardi bivanja. FOTO LEON VIDIC

Covid-19 v domovih za starejše

ZBOLELI

UMRLI

HOSPITALIZIRANI

OZDRAVELI

397
stanovalcev169
zaposlenih

102

77

288

Število vseh okuženih s koronavirusom v Sloveniji

2.755

ZBOLELIH

133

UMRLIH

357

HOSPITALIZIRANIH

2.236

OZDRAVELIH*

podatki so zajeti od marca do 26. avgusta letos, * worldometers.info, 28. avgust ob 12.00 uri

DELO Vir: NIJZ